

A bírálóbizottság értékelése

A benyújtott doktori értekezés a magyarországi regionális fejlettség történeti vizsgálatának átfogó, kvantitatív alapú elemzését nyújtja, amely három évszázadot felölelve, a 18. század elejétől egészen a 21. század elejéig követi a gazdasági és társadalmi különbségek alakulását. A munka két terjedelmes kötetben, széles körű forrásbázisra és komplex statisztikai módszertanra támaszkodva tárgyalja a kérdéskört.

A disszertáció legnagyobb értéke módszertani újdonságában és interdiszciplináris megközelítésében rejlik. A szerző a történeti statisztika, a földrajz, az ökonometria és a gazdaságtörténet eszközeit egyaránt felhasználja, s ezzel a magyar történetírásban ritka, magas szintű kvantitatív elemzést valósít meg. A különböző korok összehasonlítását nehezítő forrásbeli hiányosságokat tudatosan kezeli, és innovatív módszerekkel igyekszik áthidalni. A településsoros adatbázisok létrehozása, a kompozit fejlettségi mutatók kidolgozása és a térképi vizualizációk nagyban hozzájárulnak a történeti térfolyamatok új értelmezéséhez.

A munka tudományos jelentősége több ponton megmutatkozik. A szerző bizonyítja, hogy a török hódoltság alól felszabadult alföldi térségek a 18. század elején nem feltétlenül voltak fejletlenek, hogy a zsellérség aránya nem azonosítható automatikusan a gazdasági elmaradottsággal, valamint hogy a 19. század végén a modernizáció és a vasútfejlődés területi hatásai differenciáltak voltak. A történeti folyamatokat regionális szinten értelmezve a munka új fényt vet a magyar gazdasági tér tartós egyenlőtlenségeinek kialakulására és fennmaradására.

A dolgozat egyértelműen tanúsítja a szerző adatfeldolgozási és elemzési kompetenciáját, valamint széles historiográfiai tájékozottságát. A nemzetközi és hazai szakirodalom alapos ismerete, a modern statisztikai módszerek (korreláció-, klaszter-, regresszió- és SEM-analízis, GIS-alapú térképezés stb.) adekvát alkalmazása a kutatás erősségei közé tartozik. A kvalitatív és kvantitatív megközelítés ötvözése, a digitális bölcsészeti szemlélet következetes alkalmazása pedig a disszertációt a korszerű történeti kutatás egyik mérföldkövévé teszi.

A bizottság ugyanakkor több szerkezeti és elméleti problémát is megfogalmaz. A két kötetben felhasznált, részben korábbi publikációkra épülő szövegek helyenként egyenetlenül illeszkednek egymáshoz, s emiatt a fogalomhasználat és a térbeli kategóriák nem mindig következetesek. Az adatvizualizáció technikai minősége és a táblázatok olvashatósága helyenként nehezíti a következtetések követését. A forráskritikai elemzés, különösen a 18. századi összeírások esetében, lehetne mélyebb és reflektáltabb. A módszertani sokszínűség mellett hiányzik néhol az elméleti keret szintetizáló bemutatása, amely a gazdasági és társadalomtörténeti értelmezéseket szorosabban összefűzné. Emellett a terjedelmes empirikus anyag feldolgozása olykor a narratív egység és az érvelés ritmusának rovására megy.

Mindazonáltal az értekezés összességében impozáns teljesítmény, amely nagy volumenű adatfeldolgozásra, módszertani kísérletezésre és önálló tudományos következtetésekre épül. A bemutatott eredmények jelentős mértékben hozzájárulnak a magyar történeti térszerkezet kutatásához és a regionális egyenlőtlenségek hosszú távú megértéséhez.